

normalno-učilniški zaklad in tudi vsi poznejši ukazi o tej stvari veljajo zdaj samo o tistih ostalinah, katere so prišle na dedovanje, predno je bil ta zakon v moči.

Podučne stvari.

Škodljivost vinskih pijač, posebno žganja.

Kako škodljivo je, nezmerno uživati vinske pijače, posebno žganje, kaže sledeča žalostna statistika.

Na Angleškem pomrje vsako leto blizo 100.000 ljudi vsled pijančevanja; tri četrtinke vseh hudodelcev so pa žganjarji.

Na Rusovskem od samega žganja umrje nad 100.000 ljudi. V Petrogradu štejejo vsako leto kakih 10 samomorov, in med 100 tacimi ljudmi, ki si sami življenje vzamejo, je 38 pijancev.

V Holandiji je med 100 blaznimi (norci) 15 žganjarjev.

V Belgiji je med 100 hudodelci 27 pijancev.

Na Nemškem je tretjina norih ob pamet zaradi nezmerne pijančevanja in med 100 samomorci jih je 56 iz vrste pijancev.

Se ve da pijancem to pridigovati bilo bi le bob v steno metati; al starišem in gospodarjem pokladamo na srce, skrbno paziti na to, da v svoji družini odstranijo vse to, kar mladino zapelje v pijančevanje, — gosposkam pa, naj nikar prelahkomiselno ne dovoljujejo žganjarij in brlogov tacih, kamor šnopsarji nesó vsak naberačen krajcar. Grde izglede tacih brlogov imamo tudi v Ljubljani pred svojimi očmi. Pijance take zapirajo, kedar jih gosposka zasači razsajajoče ali hudodelstva doprinašajoče, je sicer lepo; al še lepše bi bilo in gotovo na korist ljudstvu in javni pravosti, ako bi v luknjo vtaknila tudi tiste ljudi, ki svoje botike odprte držijo šnopsarjem, da ondi svoje naberačene solde zapirajo, si zdravje kvarijo, pamet mešajo in si pot snujejo za raznotera hudodelstva. Če društva narejate zoper trpinčenje živali, pomislite, da tudi taki nesrečni ljudje, ki se požvinjujejo z žganjem, so usmiljenja vredni, da ne morejo v brloge, kjer žganjica teče, to je, da gosposka vsaj ne dovoli nobene žganjarije!

Politične stvari.

Dualizem gnjuje.

Kar je vsak umen državljani že davno pričakoval, začelo se je zdaj že prav očitno na Ogerskem. Oholi Madjari že po vseh udih čutijo, da tako ne gré naprej. Zadrega postajajo čedalje hujše in še pred novimi volitvami za državni zbor se utegne kje kaj podreti. Vedno podpiranje trohljivega in razpokanega poslopja ne pomaga dosti, če bi tudi podpiralci bili umetniki v svojih strokih in vedeli vselej najboljša sredstva. Pa tudi tega ni, parlamentarne stranke si ne vedó pomagati in so v največem neredu.

Prebivalstvo pa je edino — v nezadovoljnosti, kajti čevlji tišči nizke in visoke, kmeta in gospôdo. Al pomagati si tudi ljudstvo ne vé, ozira se tedaj na vse strani po kaki pomoči. Do sedanjega državnega zbora pa nima nihče zaupanja, od njega ne pričakuje nihče pomoči. Saj je pa skupščina že sama nad sabo obupala, želi si razpuščena biti, kar se jej bo gotovo prej tudi zgodilo, nego se je mislilo; zgodilo se bo to, kakor pravijo, zavoljo novih volitev za državni zbor, ki so že blizo. Pri volitvah hoče ministerstvo Bitto-Ghyczy, da prenehajo parlamentarne nevihte, da bi moglo bolj trdno prijeti za vajeti.

Volitve bodo gotovo zelo viharne. Ali pa bodo po njih prišli na dan pravi odrešeniki iz občne sile? Bodo novi poslanci vedeli, kje treba prijeti državni voz, da ga izlečejo iz močvirja, v katero se čedalje globokeje pogrezuje? Ghycy sam je rekel, da ne vé, ali bo novi parlament že pravi, ki bo lotil se prenaredb in popravljanja tam, kjer ga treba. Mi pa rečemo še več: gotovo tudi ta zbor ne bo pravi, pa tudi tisti ne, ki bo za tem prišel, sploh noben zbor ne, dokler velja sedanji sistem izključljivo madjarskega gospostva, ki je nezmožen kaj pravega včiniti.

Koloman Tisza je ob novem letu svoje zveste privržence ogovoril tako, kakor da bi hotel nam ubogim takraj Litave vojsko napovedati. Trdil je, da Ogerska po pogodbi plačuje preveč za obojne zadeve ter je prevzela prevelik del državnega dolga na-se; to se mora prenarediti, da se Ogerska reši vseh nadlog. Tedaj 30 od 100 je Ogerski preveč, mi pa, ki smo prevzeli 70 delov državnega dolga, in plačujemo tudi 70 delov obojnih stroškov, smo prevzeli premalo, plačujemo premalo! Morda Magjari utegnejo še zahtevati, da ne le oni sami nič ne bi plačevali za obojne stroške, timveč da bi mi plačevali še polovico tistih davkov, katere potrebujejo sami za-se. Tako daleč utegne priti še magjarska predrznost.

Toda prav tako! Naj povedó vse, kar imajo na srcu, naj stavijo svoje zadnje pogoje, da bomo vsaj vedeli, s kom imamo opraviti, česa se nam je od Madjarov nadjati. Treba tega, da se razmere enkrat morejo od tal, od temelja pregledati in popraviti.

Konservativna stranka se že giblje. Sumičijo jo, da dela na to, da bi se ministerstvo prej ko mogoče prekucnilo, da bi že med volitvami bilo Sennyeyevo ministerstvo na krmilu. Al tudi Sennyey ne bo dobro vozil, ako ostane na isti poti, na kateri je sedanji sistem. Ta pot ne pelje na kraj miru in sreče, ampak na kraj viharjev in pogube.

Andrassya, ki je bil napadan po mnogih brošurah, se bodo zdaj lotili tudi konservativni listi. Tudi prav! Da bi le grajanje njegove politike spravilo ga na pot boljše za Avstrijo in Ogersko.

Deák, oče in stvarnik dualizma, je zelo oslabel. Najbrže ga razen starosti pritiska tudi zavest, da dualizem je na kvar Avstriji in Ogerski; mogoče je pa tudi, da vidi, da ta dualizem se že podira in bliža koncu in da mu je pri tem pri srcu kakor očetu, ki stoji pri postelji svojega ljubljene otroka, katerega tira huda jetika proti jami in kateremu vsa umetnost različnih zdravnikov ne more več pomagati. Žalostna osoda!

Kako slab je denarni stan na Ogerskem, to nam dokazujejo žalostne poročila iz te dežele. Cena vseh premakljivih in nepremakljivih posestev pada od dne do dne bolj, in vendar ne neha boben peti za prodajo teh posestev. V Peštu, na priliko, so bile hiše cenjene na 95.000 gold., prodane pa za 18.000 gold.; skoraj polovica štacun je v Peštu zdaj zaprtih; po deželi pa se klati tolika drhal postopačev brez dela, da se jih ni ubraniti; fabrike razpuščajo delalce, ker jim nimajo dela dati; po deželi pa oderuhi kmetom, ki denarje od njih na posodo jemati morajo, kakor pijavke kri izpijajo; že dolgo pred žetvijo jim morajo pridelke zastaviti. Le tako naprej! ošabno se štoliti za mogočno „državo“ in zatirati vsaki drugi narod, ki ni magjarski. Prevzetnost hodi pred padcem.

Ves svet pa po tem lahko previdi, kam pridejo dežele, če je njih vlada v nespretnih rokah, če pride v njih na krmilo sistem, ki, sam jetičen, tudi drugih organizmov ne more vtrditi in ohraniti jih pri zdravju. Naj bi bila Ogerska strah našim centralističnim politikarjem!